

HET STATUUT VAN DE TRAINER/LESGEVER

Dames en Heren Congressisten,

Het werd hoog tijd voor een nieuw probleem in de sport, vindt u niet? Mensen die al sinds den oorlog naar het ISB-congres komen, hoorden altijd maar dezelfde twee pijnpunten: 'er moet meer lichamelijke opvoeding op school komen!' en 'er zou toch evenveel geld naar sport moeten gaan als naar cultuur!'.

Wel, we hebben er een relatief nieuw probleem bij om over te klagen, zijnde de officiële tewerkstelling in de sport. Het betreft hier niet zozeer de voltijdse of halftijdse tewerkstelling van professionals in gemeenten, sportfederaties of topclubs, maar de grote groep van trainers in sportverenigingen en bij uitbreiding van lesgevers in gemeenten.

Onze stelling voor vandaag luidt dan ook: 'er is dringend nood aan een volwaardig statuut voor de trainer'! Ik hoor u denken: wat hebben wij als gemeentelijke sportdiensten daarmee te maken? We hebben al genoeg zorgen aan onze kop met het afwrijven van de verouderde basketballijnen in onze sporthal en straks krijgen we daarbovenop nog eens de tussentijdse evaluatie van ons sportbeleidsplan op ons dak. Toch zal u merken dat u zowel rechtstreeks als onrechtstreeks mee deel uitmaakt van dit verhaal.

Maar laat ons eerst even schetsen waar nu eigenlijk de knelpunten zitten in die wereld van sport en tewerkstelling.

ARBEID IS (TE) DUUR

Het grootste probleem, en zeker niet het meest originele, is dat officiële arbeid te duur is in België. Ik illustreer dit aan de hand van een berekening van de vzw Vlabus:

Eerst onderzoeken we wat een werknemer (gediplomeerde trainer) per uur verdient:

A	Brutobezoldiging per uur	€ 13,95
B	Enkel vakantiegeld (7,67% van A)	€ 1,07
C	Persoonlijke RSZ (13,07% op A+B)	€ -1,69
D	Dubbel vakantiegeld (7,67% van A)	€ 1,07
E	Belastbaar loon (=A+B-C+D)	€ 14,40
F	Bedrijfsvoorheffing (geschat op 35% van E)	€ -5,04
G	Nettoloon	€ 9,36

Een bachelor/master LO of trainer A houdt m.a.w. van zijn bruto-uurloon van ongeveer 14 euro (Vlabus-tarief) amper iets meer dan 9 euro over. Kern van het probleem is dat die bijverdienste in de belastingbrief bij het hoofdloon gevoegd wordt. Hier is dit dan nog gebaseerd op een gemiddelde belastingschijf van 35%, maar grootverdieners - ik heb dus hier niet over de weddes van arme sportfunctionarissen - kunnen tot 45 à 50% belast worden. Als u weet dat het verplicht minimumbedrag (leefloon) anno 2010 8,43 euro bedraagt, dan is dat mager bedrag van 9,36 euro zeker geen wervend middel om heden ten dage goede trainers of lesgevers te vinden. Dit zijn absoluut geen marktconforme verloningen en dan hebben we hier zeker niet over trendy sporten als bijvoorbeeld zumba waar lesgevers soms 200 euro per uur durven vragen én ook krijgen.

Niet alleen voor de werknemer is het verschil tussen bruto- en nettoloon groot, ook voor de werkgever (sportclub) is sportarbeid in België ronduit duur. Blijven we bij het voorbeeld van die trainer die 13,95 euro per uur zou krijgen:

H	Brutobezoldiging + vakantiegeld (enkel + dubbel) (= A+B+D)	€ 16,09
I	Patronale bijdragen (35% op A + B)	€ 5,26
J	Andere personeelskosten	€ 6,65
K	Totale loonkost per uur (= A+B+D+I+J)	€ 28,00

Bovenop het brutoloon en het vakantiegeld van hun trainer moet de werkgever gemiddeld zo'n 35 % patronale bijdragen betalen en mag er nog gemiddeld zo'n 6,65 euro andere personeelskosten bijgeteld worden voor verzekeringen, sociaal secretariaat, administratiekosten en verplaatsingen. Vooral die laatste factor kan vrij bepalend zijn als die trainer bijvoorbeeld nog 20 km verplaatsingskosten indient.

Alles opgeteld zit je door de band dus aan 28 euro per uur om iemand wettelijk te verlonen. Voor een doorsnee sportvereniging is dit omzeggens onbetaalbaar. Een verschil van bijna 20 euro tussen het kostenplaatje voor de werkgever en de netto-wedde voor de lesgever is allesbehalve bemoedigend vanwege Vadertje Staat...

ADMINISTRATIEVE OVERLAST

Een tweede groot knelpunt is dat tewerkstelling een complexe materie vormt met heel wat administratie, zeg maar bureaucratie. Wilt u als club zelf een trainer in dienst nemen, dan moet je als werkgever aan liefst 13 verplichtingen voldoen, gaande van diverse aansluitingen tot het opmaken van reglementen en bijhouden van allerhande registers. De reden is simpel: door die officiële tewerkstelling komt u automatisch in de complexe wereld terecht van de arbeidsreglementering, de sociale wetgeving, de welzijnswet, enzomeer. Als vereniging met allemaal vrijwilligers in het bestuur vormen al die wettelijke verplichtingen een heuse nachtmerrie.

Een niet erg bekende, maar invloedrijke maatregel is de Programmawet van 22 december 1989 die stelt dat er een minimumtewerkstelling van 3u aaneensluitend en minstens 13u per week dient te zijn. U mag als vereniging dus niet zomaar een trainer 2u per dag of 9 uur per week een contract aanbieden. We kennen uit de praktijk een sportfederatie die hiervoor door de sociale inspectie op de vingers getikt is met grote gevolgen. Zij betaalden hun trainers weliswaar officieel, maar niet voor voldoende uren volgens het 3-13-systeem. Zij hebben met jaren terugwerkende kracht die trainers 13 uren per week moeten verlonen, sociale boetes niet eens inbegrepen. Gelukkig beschikken erkende tewerkstellingsinstanties zoals interimbureaus of de vzw Vlabus over een uitzonderingsclausule en mogen zij wel een lesgever bijvoorbeeld 1 uur per dag verlonen.

IN HET ZWART WERKEN

Als arbeid zo duur is en de administratieve last zo zwaar, waarom dan al die moeite doen? Laat ons de nationale sport nummer 1 beoefenen en onze trainers in het zwart laten werken.

Het basisprincipe is heel eenvoudig: bruto is gelijk aan netto! Als u als club maar over een budget van 10 euro per uur beschikt, dan kan die trainer dat zelfde bedrag onder tafel meenemen naar huis. Geen patronale lasten, geen fiscale en sociale afhoudingen voor de lesgever, geen administratieve rompslomp,... Het circuit waarbij de club minder moet betalen en de trainer meer kan verdienen, is uiteraard een zichzelf versterkend systeem.

Los van het feit dat zwartwerk moreel niet te verantwoorden valt, zijn er ook risico's verbonden aan deze praktijken zoals:

- *geen degelijke verzekering bij een "arbeidsongeval" of ongeval tijdens "woon-werk-verkeer"*
- *geen gewaarborgd loon bij ziekte*
- *geen uitkering bij ontslag*
- *telt niet als anciënniteit*
- *geen opbouw van pensioenrechten*
- *mogelijk zware gevolgen bij betrapting, zowel voor werknemer als werkgever*

Ethische vraag hierbij is of de sportsector persé heiliger moet zijn dan de paus (of erger nog: dan zijn broer). Is het aanpakken van die problematiek geen ongewilde tactiek van 'slapende honden wakker maken' terwijl het in andere sectoren windstil blijft? Een open vraag die evenwel niet mag beletten om alert te zijn en voor één keer – sorry, Jean-Luc – de problemen op te lossen vooraleer ze zich stellen.

VRIJWILLIGERSVERGOEDING

Maar meneer, er bestaat toch een wettelijke oplossing met de vrijwilligersvergoeding? Neen, driewerf neen, het statuut van de vrijwilliger staat hier bewust bij de afdeling 'knelpunten' en niet bij 'duurzame oplossingen'. Onze stelling hierbij luidt dat een trainer niet aanzien kan worden als een vrijwilliger.

Om nog eens het geheugen op te frissen: in het vrijwilligersstatuut is een vrijwilligersvergoeding een forfaitair bedrag d.w.z. een vergoeding voor gemaakte kosten die men niet moet bewijzen, althans niet tot 30 euro per dag en 1200 euro per jaar. Recentelijk werd dit systeem wel uitgebreid met een kilometercontingent van 2000 km.

Dit kan en mag niet opengetrokken worden tot een verdoken bezoldiging voor geleverde prestaties. Vrijwilligerswerk houdt in se in dat het om een onverplichte activiteit gaat ('vrijwillig'). In Nederland stelt men dit heel scherp: 'een vrijwilliger is iemand die soep naar bejaarden rondbrengt'...

Een lesgeefopdracht veronderstelt een engagement en daar horen de 3 basisprincipes van arbeid bij: loon, arbeid en gezag. Men levert in opdracht van een club prestaties en wordt daarvoor verlood. Niet vergeten overigens dat van trainers competenties gevraagd worden (gediplomeerd) en ook meetbare resultaten verwacht worden. Een vrijwilliger die helpt met de truitjes wassen, spelers rondvoeren, materiaal onderhouden,... liggen de verwachtingen toch anders.

Let wel, dit houdt zeker geen minachting voor het vrijwilligerswerk in, integendeel: door hun plaats in de sportsector vormen zij een noodzakelijk cement voor een club en een noodzakelijke aanvulling van de professionele mensen. Om het met een boutade van S. Cohen uit te drukken: 'denk eraan dat het professionelen waren die de Titanic gebouwd hebben en amateurs die de Arc van Noach gebouwd hebben'.

Samengevat komt het hierop neer dat lesgevers en vrijwilligers in de feiten tot twee verschillende werelden behoren. Zolang er evenwel geen structureel alternatief bestaat, is het ergens evident dat clubs en ook gemeenten dankbaar gebruik maken van het vrijwilligersstatuut als 'enige wettelijke oplossing'. Als u daarenboven vaststelt dat ook de sociale inspectie vaak die vrijwilligersvergoeding gedooft en daarmee jeugdtrainers officieel uitsluit van zogenaamd zwartwerk...

FINANCIËLE OPPORTUNITEITEN VANUIT DE OVERHEID

We zijn evenwel op zoek naar echte, structurele oplossingen voor dit wijdverbreid probleem in de sport. We kunnen er u alvast enkele halve bieden, met name financiële stromen vanuit de overheid. Zowel vanuit de sport- als arbeidssector circuleren er immers tewerkstellingssubsidies die de financiële pijn voor sportverenigingen wat kunnen helpen verlichten.

Enkele voorbeelden van sportspecifieke opportuniteiten:

- *Gemeentelijke subsidies voor gediplomeerde en/of officieel tewerkgestelde trainers: het sport-voor-allen-decreet van 2007 heeft die subsidiestroom nog versterkt en daarnaast ook nog eens impulssubsidies in het leven geroepen die de kwaliteitsverhoging van jeugdsportbegeleiders beoogt*
- *Subsidies voor en door de sportfederaties: extra decretale subsidies voor kwalitatieve jeugdprojecten bieden bijvoorbeeld soms de kans aan de aangesloten clubs om voor hun trainers wat 'return-on-investment' te krijgen*

- *Pilootproject Vlabus: dankzij financiële steun van de provinciale en Vlaamse overheid kon Vlabus tot op heden een zeer promotioneel tarief van 14 euro i.p.v. 20 euro per uur aanbieden aan clubs die hun trainers officieel via Vlabus in dienst lieten nemen.*

Daarnaast bestaan er al jaren algemene tewerkstellingssubsidies waar ook de sportsector de vruchten van kan plukken. Het betreft hier vooral mogelijkheden tot vermindering van de sociale bijdragen zoals Sociale Maribel (vanaf bepaald aantal werknemers), de 25-dagenregel (geen rsz verschuldigd als men minder dan 25 dagen per jaar lesgeeft als bijverdienste), studentenarbeid (slechts 2,5 % rsz),...

SEMI-AGORALE ARBEID

Niet dat bovenstaande tegemoetkomingen een druppel op een hete plaat zijn, maar een fundamentele oplossing vormen ze zeker niet. Het licht aan het eind van die tunnel is te vinden in niets minder en niets meer dan een volwaardig 'statuut van de trainer'.

Arbeidstechnisch kan zo'n statuut gerealiseerd worden in de sfeer van de 'semi-atorale arbeid'. Dit begrip doet u misschien aan landbouwers denken, maar is niettemin een mogelijke sleutel op de deur. Semi-atorale arbeid slaat op het arbeidsvolume dat minder is dan de minimumnorm van 13u van het reguliere arbeidscircuit (halftijds-voltdijs). Het gaat hier om de grijze zone tussen 1u en 13u per week, wat inderdaad de biotoop van de modale sporttrainer uitmaakt.

Binnen de schoot van de vorige minister werd een werkgroep in het leven geroepen om dat statuut van de trainer technisch en inhoudelijk voor te bereiden. Er ontstond toen volgende consensus over de begripsafbakening van semi-atorale arbeid in de sport:

- *arbeid in de sportsector*
- *beperkte verloning (op jaarbasis), dus niet als hoofdberoep*
- *sportieve activiteiten in georganiseerd verband*
- *kennis en competentie aanbieden tegen een zekere verloning*
- *ten behoeve van anderen of van de samenleving*
- *doelgroep: trainers/sportlesgevers en scheidsrechters/juryleden.*

Dergelijke bewust afgebakende definiëring moet toelaten de specificiteit van het trainersambt te omschrijven. Voor scheidsrechters en juryleden kan die semi-atorale arbeid ook een wettelijke oplossing bieden voor een even oud probleem, maar dit voorstel richt zich bewust niet naar sportbeoefenaars, bestuursleden of professionele trainers. Ook andere sectoren als jeugd en cultuur worden hier in dit kader om diverse redenen bewust buiten gehouden. Het statuut van de trainer behelst nu precies dat voor die nauw omschreven semi-atorale arbeid 2 tegemoetkomingen gevraagd worden:

1. *geen of verminderde rsz-bijdragen met als belangrijkste argument dat die al betaald worden in het hoofdberoep en momenteel bij officiële tewerkstelling dus dubbel zijn (zowel de patronale lasten als de 13,07% voor de werknemer)*
2. *geen of verminderde belastingen: ofwel vrijstelling tot een bepaald bedrag ofwel een trapsgewijze verhoging.*

Wat die belastingen betreft, komt de vraag er dus op neer om een aparte code te voorzien op de persoonlijke inkomstenbelasting. Waar nu een trainersloon bij het hoofdinkomen gevoegd en dus getaxeerd wordt, voorziet het nieuw statuut in een aparte rubriek met een aparte – lees: beduidend lagere – belastingschaal. De belastingaangifte staat boordevol aftrekposten, met dit jaar weer heel wat nieuwe codes voor duurzame, milieugerichte zaken. Waarom kan de overheid niet 1 code voorzien voor een gezond en pedagogisch product als sporttraining?

Dergelijk statuut kan mogelijks een kleine revolutie teweegbrengen in de sportwereld: het nettoloon wordt plots veel aantrekkelijker voor de trainer (hij houdt beduidend meer over van zijn 13,95 euro bruto-uurloon) en voor de club wordt het ook betaalbaarder (geen of minder patronale lasten).

Zo uitzonderlijk is zo'n statuut bovendien niet. Er bestaan voldoende precedentes zoals het statuut voor jobstudenten, het brandweerstatuut, de verminderingen voor seizoensarbeid,...

Niet enkel clubs zouden hiermee aanzienlijke voordelen doen, ook de gemeenten hebben er alle baat bij:

- *voor de eigen werking zoals bijvoorbeeld sportacademie, sportkampen, lessenreeksen of sportklassen wordt het gemakkelijker en betaalbaarder om lesgevers of clubtrainers te vinden*
- *voor het subsidiebeleid: het effect van het puntensysteem voor gediplomeerde en officieel verloonde trainers zal veel groter zijn, zowel in het gewone subsidiereglement als in de huidige opportuniteiten voor de impulssubsidies; zwart werk telt immers nooit als bewijsstuk in het afrekeningsdossier.*

Een belangrijke randvoorwaarde in het geheel is dat zo'n mogelijks statuut niet leidt tot een waterval van administratieve planlast. Het is immers niet omdat het kostenplaatje eventueel zou meevallen, dat de vele wettelijke verplichtingen – die eerder in dit stuk aan bod kwamen – nu plots massaal zouden wegvallen.

Gelukkig bestaan hiervoor voldoende oplossingen. Globaal kan men vijf vormen van tewerkstelling in de sportsector onderscheiden:

1. *Zelf personeel te werk stellen*
2. *Tewerkstelling via Vlabus*
3. *Tewerkstelling via een interimkantoor*
4. *Lesgevers op zelfstandige basis in hoofdberoep*
5. *Lesgevers op zelfstandige basis in bijberoep.*

Bij het zelf spelen van werkgever kan men wel nog beroep doen op een sociaal secretariaat. Tewerkstelling via Vlabus of een interimbureau biedt dan weer het voordeel dat zij alle administratieve lasten overnemen en bovendien vrijgesteld zijn van die befaamde 3/13 uur-regel.

TIJDSGEEST IS RIJP

De bovenstaande parabel van het statuut voor die trainer mag dan theoretisch mooi in elkaar passen, de cruciale vraag blijft of die wenselijkheid ook een even grote haalbaarheid kent? Het probleem is immers al langer bekend en waarom zou er plots nu schot in die zaak komen?

Een aantal recente waarnemingen geven evenwel aan dat de tijdsgeest ondertussen wel rijper geworden is:

- *de decretale impulsen via gemeenten en federaties naar kwalitatieve tewerkstelling in de sport*
- *het voorstel wordt unaniem door de brede Vlaamse sportsector gedragen: in de recentste memoranda van de Vlaamse Sportraad, de Vereniging van Vlaamse Provincies, de Vlaamse Sportfederatie en het ISB wordt telkens gewag gemaakt van een dringend statuut voor de trainer*
- *het net heropgestarte BLOSO-platform 'Sport Voor Allen' heeft een specifieke werkgroep voor dit thema voorzien*

- *binnen het Sportac-pakket is een nieuwe bijscholing in het leven geroepen met als titel 'Sport en Tewerkstelling: een zwart-witverhaal', een problematiek die uitgebreid door een Vlabus-specialist aan clubbestuurders toegelicht wordt*
- *ook op parlementair vlak verschijnen de eerste initiatieven: zo heeft bijvoorbeeld Ulla Werbrouck hierover al parlementaire vragen gesteld en in de vorige legislatuur zelfs een federaal wetsvoorstel ingediend*
- *de sportsector zit met de 'luxe' dat onze minister van Sport ook Werk als bevoegdheid heeft; deze Vlaamse eenheid van beleid staat dan weer in schril contrast met de politiek te nemen hindernis dat zo'n statuut van de trainer een federale materie is; om dergelijke nationale wet erdoor te krijgen moeten niet alleen onze tegenvoeters uit Wallonië nog overtuigd worden, er dienen ook drie federale ministers mee in het bad genomen te worden: Reynders (fiscaliteit), Onckelinkx (sociale zaken) en Milquet (werk).*

De Vlaamse sportwereld kan dan ook alleen maar een oproep doen aan de minister van Sport om hieromtrent 'werk van te maken'.

CONCLUSIE

Bij wijze van afsluiting kan kort gesteld worden dat mits de invoering van een statuut van de trainer via de techniek van 'semi-agorale arbeid' een fundamenteel probleem in de sport kan opgelost worden: de betaalbaarheid van trainer en lesgever op een officiële wijze. Dit kan en moet tot een win-win-situatie leiden voor de twee - of beter - drie partijen in dit verhaal: de trainer zelf, de club en de staat.

Ik hoop hiermee ook een voorbeeld geschetst te hebben van de perfecte samenwerking tussen de 4 overheidsniveaus: tot u sprak iemand van het provincieniveau aan een publiek van gemeenten over een Vlaams probleem in de sport dat een nationale oplossing moet krijgen.

Hopelijk kan er op termijn in navolging van het vrijwilligersstatuut ook een trainersstatuut komen. Zoniet zien wij de toekomst van de tewerkstelling in de sport zwart in...